

UDVARHELYI HIRADÓ

UDVARHELYMEGYE FÜGGETLEN POLITIKAI LAPJA.

Az „Udvarhelymegyei Jegyzői-Egyet” hivatalos közlönye.

Előfizetési árak:

egész évre 8 kor. fél évre 4 kor. negyed évre 2 korona.
Egy szám ára 16 fl. — Tanítóknak egész évre 6 korona

Felolós szerkesztő: **Becsek Aladár.**

Hirdetések a legolcsóbban számítottak. Nyilttér sora 50 fillér. Megjelen hetenként egyszer, 6—8 oldalon vasárnap
A hirdetés és nyilttér díja előre fizetendő.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Becsek D. Fia könyvnyomda

Perspektiva.

Székelyudvarhely, nov. 5

Az Udvarhelymegyei Gazdasági Egyesület imént tartott közgyűlésében egyhangú lelkesedéssel Haller János gróf főispánt választotta meg elnökül. A gyűlésről irt tudósítás a választást az új elnök erélyével, munkaszeretetével, s az egyesület érdekében már a múltban kifejtett tevékenységével indokolja meg. Ugy véljük, hogy az egyesület az elnök válság kérdését, mely szorosán egyet jelent az egyesület jövőjével, szerencsésebben meg nem oldhatta volna, mert Haller János grófot csakugyan úgy ismeri e vármegye közönsége, hogy aki egyszer valamely czélt kitűzött maga elé, nem lankad, míg el nem éri; olyan vezető embert nyert ő benne a Gazdasági egyesület, kit ügyei intézésében a buzgalom, a lelkesedés, az önfeláldozó munka irányítanak.

A nélkül, hogy tulbecsülnök a Gazdasági egyesület e vármegyében való jelentőségét, készséggel honoráljuk, hogy nagy és szép az a munkakör, melyet betölteni hivatva van. Előrelátó, czéltudatos vezetés mellett a megye gazdaközönsége kibontakozik abból a partikulárizmusból, mely azt a hitet gerjesztette, hogy a mezőgazdaság nem foglalható olyan közös érdekeltségbe, mint az ipar és kereskedelem. Az egyesület szélesebbkörű érvényesülésétől az egészséges anyagi gyarapodást, helyes irányu térfoglalást és az erkölcsök nemesülését várjuk.

A boldogság.

(Levél egy boldogtalan asszonyhoz.)

Nagyságos Asszonyom,

az olasz ég mosolygós derűjéből vártam egy darabot s helyette szürke ködtengert kaptam. Ha foszlányokra tépett köntösön átkandikálna az ég kékje s fodros báránnyal körítetné ott a szemhatáron peremét, akkor még látnám egy közeli világosság derengését, vagy legalább annak reménységét!... De így?... Így csak szomorú szürkeséget látok mindenütt!

Lássa Asszonyom, itt minálunk igazán ősz van. A múlt heti reggeli fagy óta zörögve szállong a fákról a fakó zöld levél s a lomtalan csupasz ág szomorúan mutatja itt is, ott is forradásos sebet. A lugos vadszőlőjén megtrikult a rozsdavörös levél s a szegélyágyban feketére ványadt a késő őszi virág. Napot alig látunk, szürke, nyirkos kód uszik mindenütt mindenütt...

Az ablakomat elraktuk párnával; a kályhában pattog a fa s iróasztalom mellé meg csak idekerült ez a két bot. Hiába, az ember öregszik és szenved.

És mégis, ősz fejjel, beteg testtel is úgy érzem, valami késői verőfény lopózik lelkembe. Telehinti az éltem utját szelíd fényvel, akár meredekre fordul, akár lejtőre száll, enyhe melegséggel ott játszik egy-egy virágom szirmán, — bizony nekem már csak az év utolsó virága, a krizantém nyílik, — de azért ezzel a verőfényvel a lelkemben én nagyon-nagyon gazdag vagyok, s nem cserélném a világ legboldogabb emberével, higgye el asszonyom!...

A levelét különböző nagy érdeklődéssel olvastam. Nem is a teleirt lapokról, hanem a lelkéből olvastam. És úgy álltam ott a lelke kérdései előtt, mint orvos a nagy beteg ágyánál, mikor felismeri a pusztító betegséget. Engedje meg hát, hadd legyek én, öreg barátja, az ön orvosa Asszonyom s hadd keressem gyógyulását lelki problémájának a megoldásában.

Az ön betegsége ott kezdődik annál a sárnál,

Általában széles és mély az a perspektiva, mely a Gazdasági egyesület feladatával foglalkozva, szemünk előtt megnyílik. Mert úgy van az, hogy alkalmi gazdasági baj, a mit valamely csapás előidézett, pénzzel vagy más közvetlen anyagi segítséggel orvosolható. A szegénység azonban és a gazdasági tespedés, mint állandó állapot, rendszeren olyan erkölcsi okok folyománya, a miket nem anyagi, hanem csak erkölcsi erőkkel és eszközökkel lehet leküzdeni. Ez a fölfogás kell hogy végig vonuljon a Gazdasági egyesület munkálkodásában. Udvarhelyvármegyében a mi föld van, a legtöbb helyen elég jól terem. Az éghajlat sem éppen kedvezőtlen. Alapjában véve a birtokviszonyok sem kedvezőtlenek, mert a nagybirtok, a kötött birtok itt nem gátolja a szabad terjeszkedést, sőt talán éppen az a baj, hogy hiányzik a jól vezetett és a parasztságunk is utmutatóul szolgáló nagyobb gazdasági üzems a mi birtok van is, parcellázódik ellenállhatatlanul. Tehát nem a természet mostohasága vagy valamely más megváltoztatni való nehéz körülmény szabott itt a gazdasági fejlődés elé korlátokat, hanem az a baj, hogy a gazdálkodás mikéntje, az a valami, a minek az idővel, a gazdálkodás jövedelmezősége elé állított követelésekkel párhuzamosan kell fejlődnie, nem fejlődött itt olyan arányban, mint az ország előrehaladottabb vidékein. Ugy, hogy az adott viszonyok között az kell az egyesület feladata legyen, hogy a gazdálkodás fejlesztése iránt fogékonyságot, érdeklődést, törekvést, új szellemet, új életet teremtsen vármegyénk népe között, fölírzza

melyet 10 évvel ezelőtt hantoltak fel. A mélyérzésűek végzetével úgy érezte: abban az egy férfiban mindent elveszített. Pedig csak sokat veszített, Asszonyom, de nem mindent. Mert a bölcs Isten úgy végezte, hogy „mindent” csak akkor veszíthetünk el, ha magunkat is elveszítettük. Kegyed azonban gyászfátyolba öltöztette a lelkét és mindig úgy nézett maga elé, mintha az ura sirjánál imádkoznék.

Elment utazni. Bejárt sok csodaszép helyet; ült az eget csókoló bérz hóspikás fején s mereugott a verőfényben uszó tengerpart homokjában, számlálgatva a hullámverések egymásutánját. Innen is, onnan is hozott magával valamit; keletről szőnyegeket, délről régi csonka szobrokat s egész kis paradicsommá tette az otthonát. De az, ki előtt nemcsak a teremtés, hanem a lelkét is megnyitotta, nap nap után azt hallhatta: „mit ér mindez, ha nem boldogit?... A világban uottan járok s az otthonomban fázom... A meleg kandallónál fázom, s a nyári verőfényben a terrazon sűtkézeve fázom... Én mindig csak fázom!...”

Nem elégítette ki a művészet se. Pedig, — nem hízélgébből mondom, — kegyed asszonyom igazi művészlélek. Emlékszik-e, milyen rajongással irt, mikor először ment végig Thorwaldsen Apostolai között? A zene is megtalálta az utat a kegyed szívéhez. Az a csöndes boldogság, mi a nagy lelkek megértésével jár, szintén osztályrésze lón. És mindaz, amit röviden művészi élvezetnek nevezhetnénk, kegyednél nem volt a tűnő pillanat hatása, hanem mint az irt adó só, behatolt egész beseő világába s az ön művészlélkét „szép lélekké” tette Asszonyom.

És mégis a refrain mindig ugyanaz: „mit ér mindez, ha nem boldogit?...”

A szunnyadó életörömököt is lángra lobbantotta. Megnyitotta szalonját az előkelő társaságnak, De hát ez is csak csalódással végződött. Kegyed maga mondta Asszonyom, hogy egy szép napon nagytakarítást tartott a házában és azokat is kiséperte, akik csak élvezni akarnak s akik a mulatságok, löversenyek esztelen izgalmaiban keresik az élet értékes voltát.

Most azután az életét egészen czéltalannak tekintti s a csalódások kopár bércei között, tavaszra-nyárra

ez értelmes fajban szunnyadó őserőket s magából a székely népből alakítsa ki az erőteljesebb gazdasági élet föltételeit. Lent a társadalom termő rétegében, kint a falun, a földmives székely nép között, annak természetes vezéreiben, birtokosokban, papokban, tanítóknak kell keresni és találni e földathoz munkatársakat. A falu első gazdáivá avatni őket, fölbresztteni vezetői hivatásukat, rajtuk keresztül, ő általuk és az ő vezetésük alatt létesült gazdatársadalmi alakulatok révén megközelíteni a nép lelkét és az abban öntudatlanul szunnyadó természetes erőket fölbresztteni. S hogy az alapvető munkát ilyen nyomon kell megkezdeni, mutatja az eddig elért itt-ott jelentkező siker; másrészt pedig, hogy nem a fejlődésképtelenség, hanem a vezetés és irányítás hiánya volt a székely nép gazdasági elmaradásának okozója, mi sem mutatja feltűnőbben, mint hogy mindig lelkesen megragadta a feléje nyújtott segítő kezét, hálás talaja lett a tudást, haladást, kulturát és jólétet czélzó székely akciónak.

De e társadalomszervező és vezető munkásság, ez a buzdítás és tanítás csak egyik oldala a székely akciónak. Ehhez járul az, hogy anyagi eszközökkel is a lehetőségig támogatni kell az anyagiakban ma még szegény székely gazdatársadalom gazdasági törekvéseit. Támogatásban kell részesülnön ekként a gazdálkodásnak ugyszólván minden ága. Elsősorban az állattenyésztés. Hiszen itt az összes gazdasági ágak között ez a legfontosabb. A jobb apaállatok beszerzése évről-évre lényegesen megkönnyíttetik, de főként a tenyésztést javító értékes anyaállatok tömeges

nem számítva, valami fásult közönyösséggel várja a telet. És azt írja:

„Boldogság nincsen, a boldogok magukat csalják meg. Behunyjuk a szemünket, nem látjuk meg az élet sok szenvedését, ez a boldogság. Gyermeknek lesünk, szívárványt kergetünk, futunk-szaladunk és azt gondoljuk, cselnáln vagyunk, pedig egy lépést se haladtunk!... Mindenki átmodik s a felébredésig azt mondja: „boldog vagyok! De mindenki felébred...”

Ha nem ismerem ön, Asszonyom, nem venném komolyan az irását. Udvariasságból csak azt felelném: futó felhő suhanása az egész, elég egy szellő járása a következő pillanatban ismét derült az ég!... De nem! ezt kegyednek nem irhatom. Tudja Isten, van valami rendszeresség az irásában és valami szükségképpeniség a csalódásban. Még több is van benne: nagy igazság Asszonyom, aminek hibája csak az, hogy Őa fele uton megállt s az ítélet kimondása előtt, nem tette meg az út hátralevő részét.

De mielőtt erre rálépnénk, egy-két dolgot hozunk csak tisztába. Ne vegye rossz néven, ha azt mondom, hogy az a borongó homály, mely élte útjára esik, nem annak a sárnak árnyéka. Ha külföldön hangzik is, mégis csak igaz, hogy a szenvedés az igazi boldogságot nem éri.

A lelke elégedetlenségét nem magyarázhatja azzal Asszonyom, hogy valakit elveszített, hanem csakis azzal, hogy valamit még nem talált meg. É: higgye el, addig nem is lesz boldog, míg meg nem találja azt, amit azután nem veszíthet el sohasem. Ez lesz az igazi boldogság!...

Az ön levelének, Asszonyom, nagy igazsága abban van, hogy megmutatja a lélek kétségbeesett és hiábavaló vergődését a boldogság keresésében. Nagy tévedése pedig abban rejlik, hogy csalódásai ama keserű gondolatot érlelik meg lelkében, hogy boldogság egyáltalában nincsen.

Abban igaza van, hogy amiben a mi műveltnek nevezett társadalmunk keresi a boldogságot, az valóban csak hazug játék az emberek érzéseivel.

Talán legtöbbször a gazdagságban, a gondtalan

kihelyezése ad jó eredményeket. Ezen munkájában az egyesületnek segítségére kell jönnie anyagi eszközeivel a kirendeltségnek.

Ugyancsak az állattenyésztés érdekében nagy erővel, sok munkával és hathatós anyagi támogatással kell bevezetni és munkálni nagy kiterjedésű, de elpusztult és sok helyen használhatatlan legelőinek helyreállítását.

A gazdálkodás mikéntjének fejlesztésére a tökéletesebb gazdasági felszerelések terjesztésével befolyást kell gyakorolni népünkre. És ez újra az a pont, ahol a székely kirendeltség hathatós anyagi támogatására föltétlen szükség van. Czélszerűbb és jobb talajművelő és terménytisztító eszközök, az itt szükséges gazdasági gépek csak most kezdenek itt meghonosodni. A gyümölcsstermelés is a székely akcióitól nyert nagyobb lendületet. A len, kender, komló, veteménystermelés fejlesztése szintén törekvés és tárgya kell legyen a Gazdasági egyesületnek, igyekeztén mindenütt a viszonyok között legjövendőbb gazdasági ágat tanítással és anyagi segítséggel is meghonosítani. A sok kárt tevő hegyi patakok folyásának rendezése, káros vízmosások megkötése, főként pedig a vízszegény községek vízellátási ügyének megoldását szintén különös feladatai közé kell soroznia az egyesületnek. És ez a munkaköre kellő támogatásban részesül magának a törvényhatóságnak részéről, mit bizonyít az alispánnak e tárgyban megkezdett munkája.

De mindezek mellett a Gazdasági egyesület feladatai közé kell sorozzuk a jelenlegi drágaságon való enyhítést is. Osztályok, foglalkozási ágak egymással való harcza, gyűlölködő ellenségeskedése, bizonyos, mindinkább terjedő elégedetlenség az állami és társadalmi berendezésekkel, széthuzás és széttagoltság a társadalom különböző rétegeiben, a melyek mindegyike a másik rovására akar élni, érvényesülni, helyzetét javítani — azok a jelenségek, melyek nyomozástól hatnak a megélhetésre. Ennek a gazdasági folyamatnak az okai ugyan még nincsenek felderítve, a tudomány nehezen tart lépést az élet

életben látják a boldogság biztosítékát. Pedig a közmondásban: „gazdagság nem boldogság”. — gyakorlati életbölcsesség van. Sok mindent meg lehet pénzen vásárolni, de a boldogságot nem lehet. Carlyle mondja egy helyen, hogy Európa összes pénzügyminiszterei nem tudnának boldoggá tenni egy cipőtisztítót. Talán különösképp tetszik önnek, Asszonyom, az ilyen szó, de Carlyle megérdemli, hogy szavain ne mosolyogjunk, hanem gondolkodjunk.

De ha a gazdagság nem is egy a boldogsággal, azért mégis elősegítheti azt. Az igaz, hogy épp úgy meg is semmisítheti. Adhat szárnyakat a magasba repülésre, de oda is kötheti a lelket a föld rögéhez. Ha a boldog gazdag embereket megkérdőznénk, azt hiszem, mind azt mondanák, hogy nem a pénz tette őket boldoggá. Talán sokan szívesen elvetnék maguktól az egész arany-tengert a boldogság egyetlen cseppjéért, de hiába, még egy cseppet se lehet megváltani egy egész aranytengerért.

A külső szépség se biztosít boldogságot. Tagadja meg kérem — ha csak egy pillanatra is — Éva örökségét és bocsásson meg, ha azt mondom, hogy szegény lelkek azok, kiket boldoggá tesz szépségük tudata...

Óh Asszonyom, itt az ablakom előtt olyan szép volt tavasz nyílásakor ez az orgonabokor. Erős zöld lombja mélyen hajolt haragos lila és hófehér fürtös virágai alatt... És most?... Csúpaszon áll mind-egyik, nincs virágja, nincs lombja, csak az üres orgona-bugák merednek a göcsör-teljes ágakon.

Lássa Asszonyom, ez minden külső szépség története

És aki ilyen külső szépségben találják boldogságukat, azok boldogságukban is szerencsétlenek, mert felejtik, hogy virágzás után hervadás jön s az ember-életnek csak egy virágzása van.

És teljes boldogságot a művészet tisztá nyönyörre sem adhat. Nemesíti a lelket, megtisztítja a földi salaktól, de ez még nem boldogság.

Bizonyára olvasta Asszonyom a nagy Goethe ama szavait, hogy 75 éven át alig volt több boldog napja, mint 28. Egy hosszú élet és 28 boldog nap, — óh fájó ítélet azoknak, kik boldogságukat a művészet berkeiben keresik. Amit a felhők közt járó szellemóriásnak saját lelke meg nem adott, elnyerhetjük-e mi, rögök között botorkáló koldus-szegény törpék?...
(Folyt. köv.)

rohamos változásaival és fejlődéseivel, de annyit mégis meg lehet állapítani, hogy ezek a jelenségek együtt járnak a kultúra, különösen a gazdasági kultúra fejlődésével, a termelés és fogyasztás nagyarányu emelkedésével, a szegényebb, rosszabb sorban élő népessé gelőtörekvésével. De éppen ezért, mert ily mélyenfekvő és szerteágazó, az egész világ kulturális és szociális fejlődésében gyökerező okokról van szó, világos hogy ezeket a bajokat nem elméleti fejtegetésekkel, hanem csakis mélyreható, czéltudatos belterjes gazdasági munkával lehet orvosolni.

A társadalom rég tudatára ébredt annak, hogy a meddő közjogi és politikai ábrándok helyett a gazdasági érdekeivel, a mindennapi élet gondjaival kell foglalkozni. De ez a tudat is egyelőre nagyon zavaros formában jelentkezik. Általános békétlenségben, a különböző rétegek gyűlölködésében és ellenségeskedésében. Osztályok, foglalkozási ágak egymást okolják, egymást támadják, — mondhatni — egymást gyilkolják. Ezek lázas tünetek, a melyek — hiszünk — csak hamar el fognak múlni, hogy tért adjanak egy tisztultabb gazdasági felfogásnak.

A főszület egy olyan gazdasági politikára kell helyezni, mely alkalmas arra, hogy bennünket inferioris helyzetünkből kiszabadítson. Termőföldünk, fánk, vizünk van bőven. Népünk munkabíró és tehetséges. A mi nálunk hiányzik, az a parlagon heverő értékek kellő kiaknázása: az intenzívebb munka, mely javakat termel és gazdagságot hoz. Ehhez egy átfogó nagy reformmunka kell.

A mai békétlenkedő, egymással harcoló, féltékenykedő és gyűlölködő társadalmi rétegekben ki kell fejlődnie az egymásra utaltság érzésének. Meg kell érteni, hogy a társadalmat csak a hasznos, jólétet adó, jövedelmező munkában lehet egyedül egyesíteni. Viszont a legszelűbb teóriák hívei is előbb-utóbb megértik, hogy a munka csak ott harcolhat sikerrel a tőkével, a hol tüke van és a javak igazságosabb elosztásáról csak ott lehet szó, a hol van mit elosztani. Ha ezt megértik, akkor a társadalom rétegei egyesülhetnek az intenzívebb, javakat termelő, jólétet fokozó munkában, a nélkül, hogy külön érdekeikről, külön felfogásaikról le kellene mondaniok.

Gazdasági érdekeinknek felülről is őszinte és lelkes támogatói vannak; kilátás van arra, hogy a bajok ha nem is egyszerre és rögtön, de fokozatosan gyógyítva lesznek.

BELFÖLD.

A kormány a tanárság helyzetéről.

Illetékes helyről felvilágosításokat vettünk a kormány álláspontjáról, melyet a tanárság mozgalmával szemben elfoglal. A közleményből kivesszük a következő részteket:

Az 1883. évi középiskolai törvény megalkotása idejében a tanárok a fővárosban 1300 frt s a vidéken 1200 frt fizetésben részesültek, s épp azért, mivel fizetésük akkoriban nem emelkedett, részesítették az évtőlódós pótlékok kedvezményében. Az évtőlódós korpótlékok kedvezményének létjogosultsága tulajdonképpen meg szűnt volna már akkor, mikor az 1893. évi IV. t.-cz. a tanárokat fizetési osztályokba sorolta; de az idézett törvény a tanárok évtőlódós pótlékait mindennek daczára meghagyta, a miáltal részükre igazán kivételes helyzetet teremtett, mert hiszen ily módon ók most tulajdonképpen kétszeres pótlékban részesülnek. A tanárság korpótlékigénye ezentel is érintetlen marad s caupán azon igazgatók évtőlódós pótlékai fognak megszűnni, akik a VI. fizetési osztályba neveztetnek ki; mert hiszen különben nagyobb javadalmazásban részesülének, mint a rangban felettük álló tankerületi főigazgatók, akiknek pedig még emellett a kötelező szolgálati idejük is 40 évben van megszabva.

Ami már most a státuserendezés további

részleteit és feltételeit illeti, erre nézve az 1909. évi költségvetési indokolásban a törvényhozásnak már bejelentett elvek fognak megvalósíttatni azzal — a tanárságra nézve mindenestre sokkal kedvezőbb — eltéréssel, hogy a státuserendezés nem oly lassu útomban, mint az 1909. évben megkezdett, hanem jóval fokozottabb mérvben fog végrehajtatni, úgy hogy ez a rendezés legkésőbb 3 év alatt teljes befejezést nyer; holott az 1909. évi költségvetéssel megindult státuserendezés csak mintegy 8—10 év múltán ért volna befejezéshez.

A tanárságnak a magasabb fizetési osztályokba való sorolásával kapcsolatban, elérkezett ideje annak is, hogy kötelező szolgálati idejük némi fölemelése által, annak a többi szolgálati ágazatokkal fennálló aránytalansága csökkentessék. Kétségtelen és köztudomású tény, hogy a tanárság a más szolgálati ágazatban működő állami alkalmazottakkal szemben mindig sokkal kedvezőbb elbánásban részesült. Míg az állami tisztviselők csak negyven évig tartó és ugyyszólván az egész éven át szakadatlanul folytatott farszto és felelősségteljes szolgálat után jutnak nyugdíj élvezetébe, addig a tanárság abban az időben, a legszelűbb férfikorban és a munkaképesség teljes birtokában már nyugdíjba mehetett.

De éles ellentétek állanak fean a tisztviselőség és ugyancsak a tisztviselői státuszban már most beosztott tanárság között a tekintetben is, hogy a tanár 3 évi helyettes tanári működés után a IX. fizetési osztályba jut, holott az állami tisztviselők legnagyobb része díjtalan minőségű szolgálatától eltekintve, ezt a fizetési osztályt átlag csak 8—10 év alatt éri el. A tanárnak továbbá kétszáz tanítási napnál több egy évben alig jut, ami pedig oly példátlan kedvezmény, melyhez még megközelítést sem élvez semmiféle más állami alkalmazott. Kétségtelen tehát, hogy a tanárságnak nagyobb panaszra oka nem lehet, annál kevésbé, mivel a szolgálati idő fölemelése visszaható erővel birni nem fog.

KRÖNIKÁS JEGYZETEK.

Székelyudvarhely, nov. 5.

Válság szelel.

A kormány beadta lemondását, de a király nem fogadta el. Ennélfogva meg van a válság, de minden valószínűség szerint múrálságról van szó. Annakra megszoktuk, hogy Bécsből kapunk mindent, hogy nem lep meg, ha a sajtó is felkap minden Bécsből elejtett híradást, s mint szenzációt találja fel.

— A kormány megállapodásait nem ismerjük ugyan, de azokat határozottan helytelenítjük, — ebben a néhány szóban foglalható össze a sajtónak bírálata, azokról a megállapodásokról, melyeket a magyar kormány a készfizetések dolgában létesített. Valamelyik bécsi újság, maga is csak mende-mondaképpen, reprodukál valami sületlenséget, melyben állítólag a két kormány megegyezett. A magyar újságok azonban, mint valami orákulumot lenyomatják. Azok, a kik egyébként perhorreszkálnak mindet, a mi Bécsből jön, most kapva-kapnak minden kohlóson. Minél bada-rabb, annál jobb. Legalább nyomban hozzá lehet fűzni a végső következtetést, hogy ime, minő képtelen megállapodásokat kötött a kabinet.

Azok az államférfiak, a kik a megállapodásokat megkötötték, egyelőre titoktartást fogadtak egymásnak. Igen illetékes oldalról kijelentik, hogy — a mint ez különben várható is volt — a titkok jól megőrizték, mert a mit az újságok közölnek mint megállapodást, az nem a miniszterek tanácsstermében született, hanem egyes szerkesztőségek irodáiban látott napvilágot.

Nem érzünk ugyan magunkban hivatást tanácsot adni, de úgy véljük, talán mégis helyesebb volna, ha a megállapodások hiteles tartalmának közzétételét megvárnák s akkor állanának elő a kritikával. A mint a megállapodások minden kompetens tényező között, tehát a jegybank vezetőivel is, perfektté válnak, a kormánynak tájékoztatni kell a közvéleményt, hogy az ország érdekei felett miképpen örködött. És akkor jöjjön majd az a kritika.

De most az történik, ami történni szokott. Bécsben elverik a port mindnyájunkon, s mi kiegészítjük ezt azzal, hogy itthon magunk is egymáson verjük el a port. A B. H. mai száma igen helyes megjegyzést tesz erre vonatkozólag. Most semmink sincsen. És a ki nem pártban és pártért él, hanem csak az ország és valamennyi párt érdekét nézi, annak az vigasztalan helyzet. Az embert a rettentő tapasztalások arra a bizonyos igen szerény állápontra szorítják, hogy mindenkinek tapsoljon, a ki az ország valamely fontos ügyét csak egy lépésel is előre viszi. A koalíció pártjai lebukoztákegymást a bankkérdéssel; sajnos, hogy az útéseket nem annyira a három párt, mint inkább az egy or-

szág érezte és sinylette meg. Mert a pártoknak megvan most is a maga programja: kinek a bank és vámtérület, kinek a készfizesés; de az országnak nincsen se bankja, se vámtérülete, se készfizesése. A veszekedés és visszavonás pedig, a mely közöttünk dúl és fegyvereinket, melyekkel egy harmadikat kellene levernünk magunk ellen fordítja, — oda juttat bennünket, hogy hitünket és reményünket és magunkhoz való bizalmunkat is elveszítsük. Hogy pedig e vérték és fegyverek nélkül hogyan fogunk sikeres harcba menni: annak csak az Isten a megmondhatója.

Szigorubb erkölcsöket!

Ha a gazdasági elmaradottság volna az oka a mi gyöngeségünknek, megmagyarázhatatlan volna az, hogy a mikor ebben az országban a gazdaságilag legerősebb és kulturailag legfejlettebb elem a magyarság, miképen tudnak a mi nemzeti agitátoraink a külföldön a maguk törekvései mellett rokonérzést kelteni, nagy külföldi sajtóorganumokat hamis információikkal közlésének megnyerni s rágalmaikkal, a melyeket a magyar nemzetre szórnak, hitelt szerezni? Miképen tudnak gazdasági eszközökkel a nemzeti egység megbontására közreműködni, a maguk ügye mellett az osztrák parlament beavatkozását kieszközölni; a mikor a gazdaságilag és kulturailag erősebb magyarság, támaszkodva az államhatalomra, a nála gyöngyöbb ellenséges erőket elnyomni, gazdasági tulsúlyát megtartani, a nem magyar elemet önmagába beolvasztani nemcsak nem képes, hanem még azt sem volt képes elérni, hogy a belső ellenségek, az állam-bomlasztó erők cselekvőképességének intenzivitását megtörje.

Gazdasági elmaradottságunk tehát éppen úgy nem magyarázza meg küzdelmünk sikertelenségét, mint a hogy Ausztria gazdasági tulsulya nem magyarázza meg azt, hogy miért nem képes a magyar nemzet a külföldön maga mellett rokonérzést teremteni, a dinasztiaát a maga nemzeti céljainak megnyerni, állam-bomlasztó belső ellenségeinek akcióképességét megtörni.

A hibának valahol másutt kell lennie s nem a gazdasági gyöngeségben. A szellemi erők hiányában nemzeti gyöngeségünket keresni nem lehet. Mert a magyar elme nem áll mögötte más nemzetek szellemi képességeinek.

Ha azonban erkölcsi szempontból figyeljük meg a magyar köz- és társadalmi életet, nem ily vigasztaló kép tárul szemünk elé.

Az emberekben általában csekély a kötelességérzet. A gazda panaszkodik, hogy rosszak a cselédek. Kárt tesznek uruknak akkor is, a mikor a kártevésből semmi hasznuk nincsen. Az ittas kocsi a gabonával megrakott szekeret lovasról ott hagyja az országuton egész éjen át hideg téli időben s maga haza kullog kialudni mámorát. Pedig a kocsi már tíz éve szolgálja gazdáját. Ilyesmí napirenden van.

A cseléd panaszkodik gazdájára, hogy nem fizeti rendszeresen, nem méltányolja személyes bajait, nem segíti betegségében stb. A mesteremberek felületesen, rosszul készítik el a rájuk bízott munkát, a szabó a ruhát, a cipész a cipőt, a tisztítótiszteben tönkreteszik az inget, a gallért s így tovább. A tanulók az iskolában, a hallgatók az egyetemem nem azért tanulnak, hogy tudjanak valamit, hanem az ambiciózusabb csak a kalkulációt, a cinikusabb csak a bizonyítványért. A közhatalomok telve vannak hanyag, az ügyek intézésében járatlan, a felek érdekeivel nem törődő tisztviselővel.

De a politikai erkölcs nincsen azon a fokon, melyen lennie kellene, hogy ezt a nemzetet határozott irányban tudatosan vezetni lehetne.

Igaz, hogy külföldön is vannak társadalmi bajok, a melyek egyesek nagy erkölcsi romlottságot tárnak szemünk elé s ott is nagyon belejátszik a személyes érdek a politikába. Csak hogy a míg ott az egyesek romlottsága szemben áll a szigorú tiszteességgel, addig nálunk a kötelességtudásnak és az erkölcsi felfogásnak lazasága általános jelenség, melyen belől csak többé vagy kevésbé laza felfogásról lehet szó s a szigorú önfegyelmezés és önbizalmat csak ritka kivétel.

Az első feladat tehát az erkölcsi nevelés. Meg kell szigorítani erkölcsi felfogásunkat és szigorúan kell fegyelmezni önmagunkat. Ez a kezdet kezdete. Ez teszi bizossá a gazdasági fejlődést és ez biztosítja a nemzeti politika sikerét.

HIREK.

Székelyudvarhely, nov. 6.

Udvarhelyvármegye méhészegyesületének tagjaihoz.

Hazánk méhészeinek általánosan megnyilvánult nézete szerint, a méhészkedésre jelenleg Erdély bércezes vidéke és flórája kedvező. A nagy Alföld mézelő növényeit elpusztította a gőzök s a sikeres méhtenyésztés egyedüli feltételét: a mézelő virágok tenyészését az ország legtöbb vidékén károsan befolyásolta az előre nyomuló modern gazdálkodási rendszer. A mezőgazdasági civilizációk lassu térfgyalása révén áll még nálunk fenn a mézelő növények tenyészete s épen ezért néznek a magyar méhésztársak bizonyos irigy szemekkel reánk — de jöhet idő és pedig nemsokára, mikor a mezőgazdasági kultúra itt is könyörtelen helyzetbe sodorja a vármegye méhtenyésztését. Mentésithetnék aggodalmunkat a községeinket körítő gazdag és nagy kiterjedésű erdőségek, melyek önmagunkban is biztos sikerét nyújtják a haszon méhtenyésztésnek, főleg ha az erdőkben nagy számban találhatók a hársfák fajai, — azonban a termelési üzem rendszeresítése folytán az erdészeti kultúra ezen egyetlen mézelőfánkat is szorgosan irtja erdeinkből s nagyon közel van az idő — mikor az erdőségek közelében létesített méhtelegek hozama meddő marad.

Tervezerően kell tehát elkészülnünk a mostoha viszonyokat ígérő jövőre, — nehogy váratlanul leljen meg a mezőgazdasági kultúr haladása által teremtett helyzet, mert mindannyian tudjuk, hogy a kultúra ha egyik oldalról teremt — a másikon kénye-keve szerint ront, különösen, ha nem áll ellent az érdekcsoportosulás, vagy az ember előre látó számítása. A méhtenyésztés fenntartása és fejlesztése az éghajlat kedvező vagy kedvezőtlen volta mellett a vidék mézelő virányában gyökerezik s ennek ápolása és létbiztosítása képezze mindnyájunk közös feladatát.

Kérjük a méhészegyesület tagjait s vármegyék méhészkedő közönségét, szíveskedjenek az erdőkben található fiatal hársfacsemeteket a község közelébe és határára betelepíteni. Telepíteni lehet összel és tavaszal gyökeres csemeték ültetése és dugványozás által — utóbbi esetben hűvölkujnyti vastag hársfa vesszők alkalmazandók — gondos öntözéssel. Hassanak oda a tagok, hogy a hol a köztemetőket rondes kerítéssel nincsenek ellátva, a hitközségek akáczfa ültetvényekből élőkerítést neveljenek fel. Tegyenek előterjesztést a községi képviselőtestületeknél a vízmosásos helyek és oldaloknak akáczfával való beültetése, illetőleg kikötése érdekében. A szükséges akáczfacsemeték a *Kivendeltség* vagy az *Erdőfelügyelőség* útján 1 kor. bélyeggel ellátott kérvénnyel már most kérelmezhetők a földmívelésiügyi miniszteriumtól. Fokozottabb mértékben karolják fel a gyümölcsfatermelést, mely viráztatával a méhcsaládok fejlődését a kora tavasi időben biztosítja, de a mely jövedelmességéről részben nélkülözhetetlen ága a mezőgazdaságnak. Dugványozás és gyökeres sarjak által szaporíthatók: az egres, ribiszke, málna ésogyoró, az első himport adó cserjefélék. Mindezeket folyó évi december 1-ig lehet a fenti módon akár közvetlenül kérelmezni, személyesen vagy a gazdákör útján.

A takarmánynövények termesztésére, főleg a pillangós viráztatúakra — a baltaczimra legyenek gondos figyelemmel. Buzdítsák a gazdaközönséget e szerény igényű takarmány termesztésére annál is inkább, mert a megcsappant állatállomány számának fokozása a nagyobb mérvű takarmánytermelést feltételezi. Községi gazdakörökben tegyék szavá a silány növényzetű és kimerült rétek feljavítását igényelő eljárásokat s ajánlják a fehér mézkeper, fehér here, baltaczim és komócsin magvakkal való behintését és fogasolását. Ilyen eljárással nemcsak dusan mézelő flórához juthatunk, de a rétek is termésmennyiség és minőségben gazdagon hálálják meg a ráfordított kevés költséget és fáradságot. Mennyiben a gazdaköröknek vagy egyes gazdáknak nagyobb mennyiségben lesz szüksége ilyen fűmag félésre — készséggel járunk közre, hogy azokat kedvezményes ártban megkaphassák és szívesen összeállítjuk a talajnak megfelelő fűmagkeverék tervezetét is — ha ez iránt az egyesület elnökségét megkeresik és a talaj leírását pár sorban beküldik.

A kopár hegyoldalak egyetlen fűféle növényének — a vad csomornak védelmére kérjük az

egyesület tagjait. Kékes viráztatát tömegesen lepi meg a méhek. Pár évig szabadon bagyandó, hogy széthullott magvából gyaraphadasson.

Kertjeinkben adjunk helyet a mézelő virágoknak. Abban a helyzetben vagyunk, hogy a jövő év tavaszán nagyobb mennyiségben oszthatunk ki phacélia, kerti borágó, zsálya, iszóp, stb. virágmagvokat és hársfákat. Ez irányú jelentkezéseket kérünk folyó évi november hó 25-ig, hogy a beszerzés iránt idejében intézkedhessünk. A mult évi kiosztás a tagok késedelmes jelentkezése miatt maradt el.

A méhcsaládok szaporítása egyoldalu törekvés a méhlegelő javítását célzó intézkedések végrehajtása nélkül, épen ezért ismételtlen kérjük az egyesület tagjait: kövessenek el minden lehető méhtenyésztés alapozó munkájának megvalósítása érdekében. *Lányi Imre*, elnök. *Gál Imre*, titkár.

Dávid Ferencz emlékezete.

A megyénkbeli unitáriusokat kegyeletes emlékezésre ragadja a nagy esztendő, Dávid Ferencz születésének 400-ik évfordulója. Már ünnepeltek a hivatalosak, most a vidék, legközelebb nov. 13-ikán Székelyudvarhelyen az udvarhelyi unitárius egyházkör ünnepli meg hozzá illő fényvel és melegséggel a reformáció hőskorának, a kereszténység észszerű vallásirányának hősbajnokát. Kegyelettel gondol rá ma minden unitárius. Az évforduló, halálának nov. 15. évi leendő évfordulóján kétszerez a kegyeletes emlékezés. Kiveszi a hódolatot lelkéből minden igaz követője, hogy odahelyezze közös imádságban az Úr trónja elé, hol az igazak megkoszoruzva állanak!... Dávid Ferencz már nem is pusztán név többé, hanem eszme, melynek nőttön-nő tiszta fény. A dévai vár elesett katonája — a szabadelvű keresztény-szemlence, melynek tartalma a reformáció idején benne jelent meg legtelyesebben, leggadzágabban — győzelmes hódítója lett tul a tengereken. Halálával új élete vette kezdetét, melynek immár negyedik évszázada arról kezeskedik, hogy ezt az életet bátran beleképzelték még messzi jövőnek elkövetkező idjébe is. Életével megszerezte a reformátori nevet, a szónoki az értelmi nagyság, a cselekvési bátorság mértékét, halálával megszerezte a hitvallói lelki nagyság kizárólagos kiváltságát — a vértanuságot. Megvan benne az emberi nagyság minden mértéke, a vezérségnek, a hivatásszerűségnek mindeu bélyegvonása... Türelmes, erőszaktólmentes, új eszméktől s azok megvalósítási szándékától mélyen áthatott, még sincsen hódító-utjának egyetlen fellobogó hangja, máglyagyujtó szikrája. Mindezekben az igazság orejét látjuk megpéldázva. Ha tehát őt s valóban őtet ünneplik meg a nevet viselő egylet eszméinek vallói, — csak a Dávid Ferencz szellemében akarnak részesülni, melynek nem pusztító viharai, de tetest ölt diadalmi voltak egykoron. E gondolat sugárik ki az ő ünnepléséből. Isten adja, hogy ünnepünk legyen megérzése s dicsőítése az eszmének, s az idő távolában folytassa tovább az egész emberiség örömeit életét!... *B. V.*

Eljegyzés. *Lichtmann* Ignác s a *Klein Zsigmond* cég varsági fűrésztelap igazgatója, eljegyezte *Steinhardt* Margitkát Debreczenben.

Házasság. *Péterffy* Áron homoródkőhalmi állomási előjáró és pénztárnok a mult vasárnap vezette oltárhoz *Jakab* Antal vasuti főraktáros kedves leányát *Margitot*.

A róm. kath. főgimnázium felszentelő ünnepélyének előkészületeit az igazgatóság már megtette. Az ünnepély folyó hó 20-ikán lesz a következő sorrenddel: I. Délutótt 9 órakor a plebániatemplomban ünnepi szentmise. II. Szentmise után az ünneplő közönség az új intézeti épülethez vonul, melyet székhelyi *Mailáth* Gusztáv Károly gróf erdélyi püspök egyházilag megáld. III. A megáldás végeztével az intézet tornacsarnokában felavatási ünnepély, melyen csakis a meghívott közönség vesz részt. Felavatási ünnepély után lesz az új finevelő intézet megáldása. Délben 1 órakor a Budapest-szálló nagytermében társasbéd. — A felavatási ünnepély műsora: 1. Pápai himnusz. Éneki az ifjuság. 2. *Mikes* János gróf főesperes-plebánus beszéde. 3. Ünnepi vers. Irta *Szemlér* Ferencz. Szavalja *Péter József* VIII. o. t. 4. Vonóskar. Előadja az ifjusági zenekar. 5. *Tamas* Albert igazgató beszéde. 6. Magyar népdalok. Éneki az ifjusági férfiak. 7. Az ifjuság nevében beszél *Csátó* Béla VIII. o. tanuló. 8. *Jadassohn*, Trio. Előadják:

MAGYARÁZAT.

Hogy mennyire köztudomású a közönségnek az a tény hogy

kolerajárvány

veszélyének esetén a tisztaság mellett

legjobb óvszer az

Esterházy-Cognac

annak legjobb bizonyítéka a rendkívüli fogyasztása.

Hivatalosan, közjegyzőileg meg van állapítva, hogy az Esterházy cognacgyár 2 Egrot-féle főzőkészüléke

1,752.000 liter bor

termelő képességet foglal magában.

Es az óriási szám legjobb bizonyítéka annak, hogy a közönség tudja, mivel védekezze a

kolera ellen.

Ez a magyarzata a rendkívüli nagy fogyasztásnak.

AZ ESTERHÁZY-COGNAC mindenütt kapható.

Központi iroda:

Budapest, V., Csáky-utca 14. szám.

Sz. 991—1910.

Hirdetmény

Bágy község ujonnan épült korcsmaháza a vele járó korlátlan italmérési joggal együtt 3 (három) egy mást követő évre és pedig az 1911. évi január hó 1-ső napjától 1914. évi január hó 1-ső napjáig haszonbérbe fog kiadni Bágyban a község házában az 1910. évi november 17-ikén megtartandó nyilvános árverésen.

Árverési és bérleti feltételek: 1. Kikiáltási ár a korcsmaház bérletére 400 korona egy évre. 2. Köteles lesz bérlő a korcsmaház bérleti ideje alatt a borítal és hufogyasztási adóbeszedési jogát is bérbe venni. Ennek kikiáltási ára 150 korona. 3. Kötelesek árverezni akarók a kikiáltási áraknak 10%-át, azaz 55 koronát az árverés megkezdése előtt az árverés vezetőjének kezébe készpénzben letenni. Ezen összeg azoknak az árverezőknek, akiknek a korcsma és a fogyasztási adók bérbe nem adatnak, az árverés befejezte után azonnal vissza fog adatni, a bérlő azonban visszatartatik és a bérleti összeg utolsó részletébe az ő javára betudatik. Köteles lesz bérlő a bérleti feltételek pontos betartását akár ingatlanra való bekebelezése által a haszonbéri szerződésnek, akár két jó fizető kezés állítása által biztosítani, ellenkező esetben joga lesz a községi előljáróságnak, illetve a képviselőtestületnek a legtöbbet ígérő ajánlatát is visszautasítani s másét fogadni el.

A bérlet további részletei az árverezni akarókkal az árverés megkezdése előtt fognak megbeszélgetni.

Bágy (Udvarhelym.) 1910. október 14.

Konrád Gábor,
körjegyző.

Csoma János,
községi bíró.

Védjegy: „Horgony”

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

egy régióknak bizonyult házi-szer, mely már sok év óta legjobb bedörzsölésnek bizonyult közhívnél, oszónál és meghűléseknél.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatossá legyünk és csak olyan eredeti üveget fogadjunk el, mely a „Horgony” védjegyvel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K—80, K 1.40 és K 2.— és úgyszólván minden gyógyszerárban kapható. — Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapest.

Dr. Richter gyógyszerára az „Arany oroszlánhoz”, Prágában, Elisabethstrasse 5 neu.

Sz. 1171—1910 köj.

Árverési hirdetmény.

Kisgalambfalva község tulajdonát képező korcsmaház 1 italmérési helység, 1 szoba, 1 konyha 2 pinczével a község házában 1910. évi november hó 30-án délelőtt 10 órakor 500 korona kikiáltási ár mellett nyilvános árverésen 1911. január 1-étől 3 egymásután következő évre haszonbérbe fog adatni.

A kikiáltási ár 10%-a árverezők által az árverés megkezdése előtt a községi előljáróság kezébe lefizetendő.

Árverési feltételek a község házában és a nagygalambfalvi körjegyzői irodában megtekinthetők.

Kisgalambfalva 1910. október hó 30-án.

Godra Mihály,
körj.

Vékás Mózes,
k. előljáró.

Egy teljes cséplő felszerelés, mely áll egy Kállay-féle 5 H. P. benzínmotor, egy zsákoló cséplőgépből, teljesen jókarban, olcsón eladó. Megtekinthető és tudakozódások intézendők: STEJN JZSÁK, Parajd.

2319—1910.

Fenyőfaeladási hirdetmény.

A zetelaki községi iskola (Udvarhelyvármegye) tulajdonát képező erdőből 96742/1902 szám alatt jóváhagyott üzematvizsgálási munkálat szerint előirt 5. osztagából az 1907—1911 évekre esedékes eladásra kijelölt 106 k hold vágás területen a 16 cm. mellmagasságban mért átmérőn felül levő luczfenyő fakészlete, mely 633 m³ fűrészárura és 469 m³ épületfára becsültetett Zetelaka község házában 1910. évi november hó 30-án délelőtt 10 órakor tartandó zárt ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen a legtöbbet ígérőnek el fog adatni.

Kikiáltási ár 5406 (ötézer negyyszázhat) korona, bányapénz ennek 10%-a.

Utőajánlatok nem fogadtnak el.

Részletes becslési és árverési feltételek a koronai m. kir. járási erdőgazdálkodásnál Székelyudvarhelyen és alolirotnál megtekinthetők.

Zetelaka, 1910. évi október hó 31-én.

Komelay József,
k. jegyző.

Nagy Ferenc,
k. bíró.

A Létecezi Schenk Adolf cementgyára ajánlja legjobb minőségű és legmagasabb szilárdságu

Portland cementjét.

Gyári lerakat Székelyudvarhely és vidéke részére

Papp Zakor Endre

vaske reskedőnél Székelyudvarhely

TÖRLEY

TALISMAN

CASINO RÉSERVÉ

CZELL FRIGYES és FIAI
bortermelők és bornagykereskedők
Medgyes.

Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban.

— Hordókban és palackokban. —
Kitünő saját termésű vörös borok.

A legfinomabb cukrász sütemények

darabonként **10** fillér **Grébel-féle cukrászdában** kaphatók az állami főreáliskolával szemben. Pontos kiszolgálás. Nagy tisztaság.

THE CAMPBELL

legelsőbb rangú angol motorgyár világhírű
Motorjai és Lokomobiljai

Legelősből Legbiztosabb Zavartalan

Olcsó árak. Kedvező fizetési feltételek. Jótállás minden tekintetben. — Telefon 64—61
Vezérk építvelet:

Korányi Viktor BUDAPEST, VI. Lízst Ferenc-tér 9 szám.

Gyógyisd az iszákosságot,

mielőtt az iszákos törvényt sért. Mentd meg. mielőtt az alkohol az egészségét, munkakedvét és vagyonát tönkretette, mentd meg, mielőtt a halál e mentést lehetetlenné tette.

Alkolin egy pótlása az alkoholnak, mely odabat, hogy az iszákos megutálja a szeszitalokat.
Alkolin egy teljesen ártalmatlan szer és hatása olyan intenzív, hogy nagymértékben iszákos egyéneknek sem tapasztalható visszaesés.
Alkolin a legjobb, mit a tudomány e tekintetben felmutathat és ezeket mentett a nyomortól.
Alkolin egy könnyen oldható szer, mit pl. a hitves férjének reggelijében beadhat anélkül, hogy amaz észrevenné. A legtöbb esetben az illető nem érti, hogy miért nem szenvedheti többé a spirítust és azt hiszi, hogy az igen nagymértékben való élvezése az oka, mint pl. ha egy eledeltől megundorodunk, mi igen gyakran előfordul.
Alkolin kellene minden apa tanuló fiának beadjon, mielőtt vizsgáin elbukik, mert ha nem is iszákos az illető, az alkohol mégis gyöngíti az agyát. Alkolinban mindazok, kiknek nincsen annyi akaraterejük, hogy vissza tudják tartani magukat a szeszitalok élvezésétől, vegyen be egy adag Alkolin. E szer teljesen ártalmatlan s az illető ezzel konzerválja akaraterejét és megtakarít nagyon sok pénzt, melyet borra, sörre, pálinkóra vagy likőrré kiadott volna.
Alkolin-szer 10 kor. és kapható a pénz előzetes befizetése vagy utánvét mellett csakis: **Alkolin-intézet Copenhagen 1803. Dänemark.** Levelek 25 fillérrel, levelező lapok 10 fillérrel küldendők.

Portland Cementgyár Brassó
Itt helyben kapható RÖSLER és GÁBOR cégénél